

5. Schleicher, A. PISA 2018 Insights and Interpretations [Electronic resource] – Access mode: <https://www.oecd.org/pisa/PISA%/202018%20Insights%20and%20Interpretations%20FINAL%20PDF.pdf>.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ПРИ ПЛАНУВАННІ ТА ПРОВЕДЕННІ УРОКІВ БІОЛОГІЇ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Логвіна-Бик Т. А., Бик Н. В.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, Україна, e-mail: tatanlog1@mail.com*

У зв'язку з радикальною зміною методологічних парадигм вивчення природничих наук у навчальних закладах, вчителі та методисти з біології прийшли до висновку, що необхідно сформувати у учнів системне мислення про живу природу як середовище існування, а також стратегію поведінки сучасної людини в біосфері. Тому основна мета шкільної біологічної освіти – сформувати в учнів цілісну картину живої природи на основі емоційно-ціннісного ставлення до людей, природи, до світу взагалі. Урок – це така організація навчальних занять, при якій зберігаються часові та локальні рамки, постійний склад учнів і певна дидактична організація. Урок є частиною навчально-виховного процесу і на нього, як і на навчально-виховний процес впливають: 1) державні стандарти та програми, 2) зміни, що відбуваються в суспільстві, які обумовлюють соціокультурну і економічні умови для розвитку всіх сфер, у тому числі і освітньої; 3) сучасні педагогічні концепції та освітні технології навчання [3].

Ми виходили з припущення, що в учнів 10–11-х класів можна ефективно формувати біологічні поняття, якщо в процесі здійснення навчання учнів будувати навчальний процес на основі компетентнісного підходу до побудови уроку біології. Ми вважаємо, що використання елементів системи освітніх технологій на основі різноманітних компетенцій, прийомів розвитку когнітивних умінь учнів сприятиме формуванню, розвитку і кращому засвоєнню біологічних понять учнями.

Ступінь розуміння та розв'язання всіх цих проблем суттєво впливає на ефективність уроку. Для сучасного уроку біології характерними ознаками є:

- 1) спрямованість уроку на головне та на особистість учня;
- 2) гуманізація навчання та гуманітарний потенціал;
- 3) варіативність і гнучкість структури уроку;
- 4) системний підхід до побудови уроку;

5) повне засвоєння навчального матеріалу на уроці та оптимізація форм роботи учнів на уроці [2].

Організаційна функція вчителя біології полягає в залученні учнів до виконання запланованих видів навчальної діяльності, стимулюванні та цінуванні, під яким розуміють вираження вчителем своєї радості з приводу досягнень учнів. Конструктивна функція вчителя на уроці реалізується у основних двох напрямках: конструюванні змісту, що передбачає відбір навчальної інформації до уроку, і конструюванні процесу її засвоєння, що включає добір методичних прийомів і засобів навчання. Необхідних для успішного перебігу цієї діяльності. Комунікативна функція вчителя полягає в установленні таких взаємовідносин між учнями на уроці, які б сприяли підвищенню ефективності навчальної праці. Гностична функція передбачає забезпечення наукового підходу до організації навчального процесу, який базується на врахуванні доробку сучасної науки та практики з питань організації навчально-пізнавальної діяльності, особливостей психічного розвитку учнів даного класу, власного досліджу.

Основні складові ефективності уроку:

1. Ретельне планування та підготовка до уроку та творчий підхід вчителя.
2. Глибокі теоретичні знання з біології та міцні знання з психології та педагогіки.
3. Комунікативність вчителя та емоційність проведення уроку [4].

Основні ідеї компетентнісного підходу, на думку І.А. Зимньої [1], чітко сформульовано: 1) компетентність об'єднує в собі інтелектуальну складову і складову навичок в освіті; 2) поняття компетентності включає не тільки когнітивну і операціонально – технологічну складові, а й мотиваційну, етичну, соціальну та поведінкову; 3) компетентнісний підхід обов'язково враховує результати навчання (знання, вміння та навички), систему ціннісних орієнтацій, звички; 4) компетентність означає здатність мобілізувати отримані знання, вміння, досвід і способи поведінки в умовах конкретної ситуації, конкретної діяльності; 5) в понятті компетентності закладена ідеологія інтерпретації змісту освіти, який формується «від результату» («стандарт на виході»); 6) компетентнісний підхід включає в себе ідентифікацію основних умінь; 7) компетентності формуються в процесі навчання не тільки в школі, але і під впливом навколишнього середовища, тобто в рамках формального, неформального підходу в освіті. Регуляція емоційної сфери у процесі навчання біології – це вміння школяра виражати емоції і почуття адекватно ситуації, що виникла [22]. Компетенція – це здатність змінювати в самому собі те, що повинно змінитися як відповідь на виклик певної ситуації зі збереженням деякого ядра освіти: цілісний

світогляд, цінності; компетенція описує потенціал, який проявляється ситуативно, отже, може лягти в основу оцінки лише відстрочених результатів навчання. Таким чином, при вивченні біології формуються особистісні і міжособистісні якості, здібності, навички і знання, які виражені в різних формах і різноманітних ситуаціях роботи і соціального життя людини, і компетентнісний підхід є певною сходинкою до особистісного розвитку людини і новим кроком для творчих змін.

Дж. Равен виділив 37 видів компетентностей, які, на його думку, необхідно сформулювати при вивченні різних дисциплін [4, с. 281–296]: 1) тенденція до більш ясного розуміння цінностей і установок по відношенню до конкретної мети; 2) тенденція контролювати свою діяльність; 3) залучення емоцій у процес діяльності; 4) готовність і здатність навчатися самостійно; 5) пошук і використання зворотного зв'язку; 6) впевненість в собі; 7) самоконтроль; 8) адаптивність: відсутність почуття безпорадності; 9) схильність до роздумів про майбутнє: звичка до абстрагування; 10) увагу до проблем, пов'язаних з досягненням поставлених цілей; 11) самостійність мислення, оригінальність; 12) критичне мислення; 13) готовність вирішувати складні питання; 14) готовність працювати над чим-небудь спірним і тим, що викликає зачеплення; 15) дослідження навколишнього середовища для виявлення його можливостей та ресурсів (як матеріальних, так і людських); 16) готовність покладатися на суб'єктивні оцінки і йти на помірний ризик; 17) відсутність фаталізму; 18) готовність використовувати нові ідеї та інновації для досягнення мети; 19) знання того, як використовувати інновації; 20) впевненість в доброзичливому ставленні суспільства до інновацій; 21) установка на взаємний виграв і широта перспектив; 22) наполегливість; 23) використання ресурсів; 24) довіру; 25) ставлення до правил як вказівників бажаних способів поведінки; 26) здатність приймати рішення; 27) персональна відповідальність; 28) здатність до спільної роботи заради досягнення мети; 29) здатність спонукати інших людей працювати спільно заради досягнення поставленої мети; 30) здатність слухати інших людей і брати до уваги те, що вони говорять; 31) прагнення до суб'єктивної оцінки особистісного потенціалу співробітників; 32) готовність дозволяти іншим людям приймати самостійні рішення; 33) здатність вирішувати конфлікти і пом'якшувати суперечності; 34) здатність ефективно працювати в якості підлеглого; 35) терпимість по відношенню до різних стилів життя оточуючих; 36) розуміння плюралістичної політики; 37) готовність займатися організаційним і громадським плануванням. Таким чином, при вивченні біології формуються особистісні та міжособистісні якості, здібності, навички і знання, які виражені в різних формах і різноманітних ситуаціях роботи і соціального життя людини.

Література

1. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результатов образования / И. А. Зимняя // Высшее образование в России. – 2003. – № 5. – С. 15–20.
2. Логвіна-Бик Т. А. Нові горизонти української освіти у сучасному світі / Т. А. Логвіна-Бик, Н. В. Бик // Людина віртуальна: нові горизонти : зб. наук. пр. / за заг. ред. М. А. Журби. – Монреаль : СРМ «ASF», 2019. – С. 101–103.
3. Логвіна-Бик Т. А. Реалізація інтегрованого підходу в освітній галузі в навчанні майбутнього вчителя біології / Т. А. Логвіна-Бик, Н. В. Бик // Virtus: Scientific Journal / Editor-in-Chief M. A. Zhurba. – April, № 23, part 1, 2018. – С. 116–120.
4. Логвіна-Бик Т. А. Організація роботи школярів на уроках біології за методикою Едварда де Боно «Шість капелюхів мислення» / Т. А. Логвіна-Бик, Н. В. Бик // Педагогічна інноватика: досвід та перспективи Нової української школи : монографія / за заг. ред. А. М. Солоненка, І. А. Мальцевої, Л. Ю. Москальової. – Мелітополь, 2019. – С. 140–144.
5. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Дж. Рамен ; пер. с англ. – М. : Когито-Центр, 2002. – 396 с.

ПРОВЕРКА ГИПОТЕЗЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ЭКСПЕРИМЕНТА О ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО САМООПРЕДЕЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ

Прудкий А. С.

*Керченский государственный морской технологический университет,
katmatfiz223@yandex.ru*

Важными смыслами и целями модернизации образования, являются совершенствование работы школы в направлениях, решающих проблемы развития и подготовки школьников к самостоятельному жизненному и профессиональному определению. Формирование и регулирование жизненных позиций выпускников школ своевременны и нацелены на то, чтобы не допустить их отчужденности и бессмысленности существования за стенами школы.

Констатирующий эксперимент по выявлению форм профориентационной работы школы показал, что одной из редко используемых, но интересных учащимся форм является урок-экскурсия. Урок-экс-